

Leonardo Badea (BNR): Implicatiile COVID-19 pentru sistemul financiar - mai mult decât un test al robustetii

Presiunea negativa de mare intensitate în economie va mai dura, probabil cel puțin încă 1-2 trimestre, până când prin eforturile lumii medicale si ale sistemului sanitar vor putea fi implementate pe o scara suficient de larga acele masuri care sa conduca la diminuarea riscurilor de îmbolnavire, a afirmat Leonardo Badea, viceguvernatorul Bancii Nationale a României (BNR).

"Pandemia a afectat întreaga lume si a produs deja schimbari importante în economie. 2020 a fost, încă este, un an teribil pentru toata lumea! Aproape toate sistemele si mecanismele dupa care erau derulate până acum activitatile economice sunt supuse unui test extrem de dur. Din pacate, 2021 se anunta la fel de greu, cel puțin în prima jumatate. Iar pentru sistemul financiar probabil ca va fi mult mai greu decât 2020! În economie, presiunea negativa de mare intensitate va mai dura, probabil cel puțin încă 1-2 trimestre, până când prin eforturile lumii medicale si ale sistemului sanitar vor putea fi implementate pe o scara suficient de larga acele masuri care sa conduca la diminuarea riscurilor de îmbolnavire. Asa cum stim, pandemia este din nou în crestere, nu doar la noi ci în foarte multe locuri din lume dar mai ales în Europa, principalul nostru partener comercial si o sursa importanta de provenienta a capitalului atât de necesar pentru dezvoltarea tarii. Acest lucru ne arata ca rezistenta economiei va continua sa fie puternic testata si în urmatoarele luni, dupa foarte scurta perioada de consolidare si crestere relativa din lunile de vara", a mentionat Leonardo Badea în cadrul videoconferintei "Gala Premiilor Revistei Piata Financiara", organizata de FinMedia.

Viceguvernatorul BNR a mentionat ca pandemia COVID-19 a avut o serie de efecte imediate asupra sectorului financiar ce au fost si sunt în continuare gestionate adecvat. Operational, masurile de închidere a activitatilor si de limitare a circulatiei (persoanelor si marfurilor) au afectat semnificativ si sectorul financiar, ca mai toate sectoarele economiei, dar nu cu intensitatea maxima pe care au resimtit-o activitatile sfera serviciilor (ex. HORECA), si s-au gasit solutii de continuitate (chiar daca eforturile au fost mari).

Interventia rapida a autoritatilor (guvern, banca centrala etc.) a condus la evitarea crizei de lichiditate ce putea fi generata de aceste blocaje atât în economie cât si în sistemul financiar. Practic, din perspectiva masurilor implementate de BNR în contextul crizei COVID-19, privind în ordine cronologica, primele au vizat sistemele de plati si decontare. "Data fiind rapiditatea cu care s-au propagat efectele negative ale pandemiei, BNR a reactionat prompt pentru a asigura institutiilor de credit lichiditatea necesara pentru a acomoda atât operatiunile standard cât si cererea clientilor bancari pentru retrageri de numerar. BNR a asigurat bancilor fluxuri neîntrerupte de numerar pentru toate operatiunile, inclusiv cele de lichiditati pentru bancomate. Tot în acest context se încadreaza si aranjamentul cu Banca Centrala Europeana în cadrul caruia la nevoie BNR poate furniza lichiditate în euro, prin intermediul unei linii repo cu BCE", a subliniat Leonardo Badea.

Astfel, aceste masuri privind sistemele de decontare si de plati au fost însoțite în planul politicii monetare prin actiuni menite sa consolideze lichiditatea în sistemul bancar si sa asigure functionarea în conditii adecvate a pietei monetare. Șocul din perspectiva lichiditatii generat de startul pandemiei COVID-19 în luna martie 2020 a fost bine gestionat de catre sectorul bancar.

Masurile guvernamentale de protectie a debitorilor afectati de pandemie concomitent cu flexibilizarea reglementarilor micro- si macro-prudentiale au temporizat acest impact. Circa 564.000 de debitori au apelat la facilitatile de amânare a ratelor, în baza moratorului legislativ (OUG nr. 37/2020) si/sau moratoriilor private adoptate de catre institutiile de credit. La finalul lunii iunie, volumul creditelor amânate la plata cumula 41,8 miliarde de lei, dintre care aproximativ un sfert au fost acordate în baza moratoriilor private.

"Împrumutatorii au putut să amâne la plată creditele oricărei persoane fizice și juridice afectate de epidemia COVID-19, fără aplicarea condițiilor ce vizează gradul de îndatorare, limitarea creditului în funcție de valoarea garanției și durata maximă a creditului de consum. În continuare instituțiilor de credite le este permis ca, în conformitate cu cadrul de reglementare actual, să utilizeze temporar amortizoarele de capital constituite pe parcursul anilor precedenți", a mai spus Leonardo Badea.

Totodată, acestea au posibilitatea de a nu se încadra în nivelul minim al indicatorului de lichiditate. Aceste rezerve pot fi utilizate pentru a contribui la o bună funcționare a sistemului și a asigura lichidități suficiente firmelor și populației. Pornind de la realitatea că aceste măsuri (și altele similare lor) vor fi retrase de o manieră graduală și previzibilă, într-un viitor încă incert, impactul financiar asupra sectorului bancar va începe să fie mai vizibil.

Viceguvernatorul BNR a subliniat că este greu de imaginat că într-o criză economică de asemenea proporții și care generează modificări structurale pe termen lung, sistemul financiar nu va resimți o parte din pierderi. "Așa că, este destul de probabil că vom începe să vedem acest lucru la un moment dat pe parcursul anului viitor. De aceea, creditorii ar trebui să inițieze din timp procesul de evaluare a capacității debitorilor de a-și rambursa creditele după expirarea moratoriilor pentru a identifica problemele și a găsi soluții constructive și echitabile", a mai spus Leonardo Badea.

Potrivit acestuia, pandemia COVID-19 a debutat într-un moment în care sectorul bancar românesc era caracterizat de o reziliență bună în fața riscurilor, rezultată în urma consolidării importante din ultimii ani a poziției de capital, a ameliorării calității activelor și a unei structuri bilanțiere ce favorizează poziția de lichiditate.

"Aferent lunii septembrie 2020, principalii indicatori de sănătate ai sectorului bancar se situau, de regulă, la valori mai bune față de cele consemnate la nivelul statelor membre ale UE. O proporție însemnată a profitului consemnat în 2019 a fost reținut în capitalul instituțiilor de credit și a contribuit la îmbunătățirea solvabilității sectorului bancar (cu aproximativ 2 puncte procentuale, până la 22 la sută la finalul anului 2019)", a spus viceguvernatorul BNR.

Rata creditelor neperformante (4,1%, septembrie 2020) s-a reînscris pe trend descendent începând cu luna iulie (după înregistrarea unui vârf de 4,4% la finele lunii iunie 2020), în principal pe fondul impulsivității creditării sectorului real. Gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante (63,4%, septembrie 2020), a continuat să plaseze sectorul bancar într-o poziție mai favorabilă comparativ cu media europeană (45%, iunie 2020).

"În ciuda diminuării încasărilor și a încetinirii activității economice, deteriorarea disciplinei la plată a companiilor a fost prevenită de introducerea măsurilor economice precum: amânarea sau scutirea la plată a impozitelor, acoperirea cheltuielilor salariale a angajaților aflați în somaj tehnic, posibilitatea de suspendarea plății ratelor aferente creditelor bancare până la finalul anului și accesarea de finanțări garantate de către stat prin programele IMM Invest și IMM Leasing", a adăugat Leonardo Badea.

Acesta a subliniat că, la nivelul populației, măsura suspendării ratelor a prevenit creșterea ratei de neperformanță dar acest risc poate reveni pentru o parte din portofoliu după expirarea moratoriului, fiind cu precădere mai ridicat în cazul debitorilor cu grad de îndatorare ridicat.

"Evoluția viitoare a ratei creditelor neperformante, atât la nivelul companiilor nefinanciare cât și în cazul populației va depinde de viteza de revenire a economiei precum și de momentul și maniera retragerii schemelor guvernamentale de sprijin. În cazul în care efectele economice negative ale pandemiei se vor mentine pe o perioadă mai lungă, gradul ridicat de îndatorare al firmelor constituie o vulnerabilitate, dificultățile unor segmente de companii nefinanciare putând să se propage atât de-a lungul lanțurilor comerciale cât și către sectorul bancar", a explicat viceguvernatorul BNR.

În septembrie 2020, la câteva luni după socul indus de COVID-19, indicatorii de soliditate financiară ai sectorului bancar sunt adecvați: gradul total de capitalizare: 22,8% (iunie 2020) (+3,1 pp anual); gradul de acoperire cu lichidități de 283,7% (septembrie 2020) (+59,7 pp anual).

"Merita menționat că printre factorii care ar putea atenua propagarea efectelor nefavorabile ale crizei asupra sectorului bancar se numără faptul că înainte de declanșarea pandemiei companiile cu credite bancare aveau o sănătate financiară agregată mai bună decât cea înregistrată pe ansamblul sectorului firmelor. Chiar și firmele care au apelat la suspendarea ratelor de plată veau anterior (la finele anului 2019), în medie, indicatori de sănătate financiară care le plasau în afara zonei de risc", a mai spus Leonardo Badea.

Mai mult, rezistența sectorului populației s-a îmbunătățit considerabil comparativ cu situația dinaintea crizei financiare globale. Astfel, s-a observat o consolidare a avutiei nete (care a crescut cu 11% în perioada de 12 luni anterioară declanșării pandemiei), pe ambele componente importante, atât din perspectiva deținerilor de active imobiliare cât și a deținerilor de active financiare, acestea din urmă conferind un grad de lichiditate mai ridicat în situații neprevăzute.

Profitabilitatea sectorului bancar pe primele nouă luni s-a menținut sub nivelul consemnat în perioada similară din anul anterior, descreștere ce poate fi considerată normală date fiind circumstanțele și care nu generează probleme asupra stabilității financiare.

Viceguvernatorul BNR a subliniat că, în această perioadă, sistemul bancar se confruntă cu o triplă provocare: de a susține fluxul de credit în noile condiții macroeconomice caracterizate de vulnerabilități și incertitudini; de a gestiona riscurile financiare în creștere și a-și menține robustetea; de adaptare a activității la noile constrângeri generate de nevoia de siguranță a angajaților și clienților, dar și în contextul dezideratului de îmbunătățire a eficienței operaționale și creștere a gradului de digitalizare.

"Din această perspectivă, criza pandemică este mai mult decât doar un test al robusteții sistemului, pentru care, așa cum am văzut, băncile sunt bine pregătite. Este și o provocare la realizarea cât mai deplină a unui rol vital în cadrul macro-sistemului economic", a mai spus Leonardo Badea.

Împrumuturile acordate sectorului privat ca pondere din PIB au ajuns la 25,1% în scădere aproape continuă în ultimii nouă ani, în condițiile în care acest indicator a înregistrat valori semnificativ mai mari în regiune (34,7% în Ungaria, 51,9% în Polonia, 53,3% în Bulgaria, 53,4% în Republica Cehă). Intermedierea financiară redusă arată, pe de o parte, accesul redus la finanțarea bancară, sectorul financiar având o mică contribuție la creșterea economică.

"Desigur, nu uităm că, pe de altă parte, aceasta împiedică aprofundarea dimensiunii financiare a crizei economice actuale, atenuând trecerea socrilor de la economia reală la sectorul bancar. Ca o concluzie m-am opri la două idei pe care le consider esențiale în aceste momente pentru noi toți: probabil că una dintre etichetele potrivite pentru anul 2020 este 'fără precedent'. Ne confruntăm cu totii, la scară planetară, cu provocări complet noi. Chiar dacă pandemii au mai fost, nivelul actual de dezvoltare și de complexitate a societății umane face ca valențele actualei pandemii să fie foarte puțin comparabile cu cele din trecut. De aceea împreună cautam să înțelegem, să colaborăm interinstituțional și interdisciplinar în găsirea de soluții, avem nevoie de competență și de o combinație cât mai echilibrată între curaj și prudență, flexibilitate și menținerea standardelor. Doi: Nu vom reuși dacă nu acționăm! Profesional, avem un dublu scop: depășirea crizei și îmbunătățirea modului în care funcționăm pentru a crește reziliența organizațiilor noastre, a macro-sistemului economic. Dacă nu lucrăm cu toată energia și priceperea ghidați de aceste țeluri, boala se va prelungi sau se va agrava", a afirmat viceguvernatorul BNR.